

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr. K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr. S. Greijdanus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroot, Bussum; Prof. Dr. C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406040 ten name van BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES. Telefoon 2424.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD. Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de Synodocratie, 13. — Uit de Schrift: De Scheifzee keert terug, Openb. 15:2. — Kerkelijk Leven: Houding ten aanzien van overheidsmaatregelen. Geen omkeering der waarheid. Heeren of broeders, VI. — Op en om 't kerkplein: Pluriforme pers-bonig. — Uit het politieke en sociale leven: Personalistisch socialisme. — Stemmen uit onze kerken: Politieke samenwerking. — Litt. en kunst: Wat heeft de schilderkunst ons te zeggen? I. — Groninger brieven. — Perschouw. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Bezwaarden over 13 en onder de Synodocratie.

Een andere onderscheiding, welke prof. Aalders hanteert en dr Zuidema critiseert is die van „wezen en verschijning” van het verbond. Het verbond heeft z.i. twee zijden, een wezens- en een verschijningszijde.

Als we dit lezen worden we weer een en al aandacht!

Want we raken hier immers de kardinale onderscheiding in de synodale verbondsleer.

De stelling, dat we bij het verbond moeten onderscheiden tusschen twee zijden, tusschen een in- en uitwendige zijde, tusschen een kern en een bolster, is ons door de verschillende Synodes in alle tijden en alle wijzen in de ooren gedreund! Ze duikt dan ook duidelijk en triomfantelijk op uit de kameleontische vervangingsformule. Als deze ervan spreekt, dat de Heere in de belofte niet alleen betuigt „dat een iegelijk die in den Zoon geloofd het eeuwige leven heeft”, maar ook den Heiligen Geest toezegt, „die het geloof werkt, waardoor Hij ons Christus en al zijn weldaden deelachtig maakt” — dan staat ze bijna tast- en zichtbaar voor ons!

Terecht schrijft dr Zuidema, dat ze van diep ingrijpende betekenis is voor het verstaan van prof. Aalders — en we zeggen er nu bij: ook van de synodocratische — verbondsleer!

Dr Zuidema teekent de constructie van zijn door hem becritiseerden leermeester als volgt:

„Prof. Aalders gaat eerst uit van wat z.i. naar de Schriften tot de kern van het genadeverbond van alle tijden na den zondeval moet gerekend worden. Hier-van vindt hij de formuleering in de belofte Gods aan Abraham, welke ook in ons Doopsformulier vermelding vindt: „... om u te zijn tot een God, en uw zaad na u (Gen. 17:7). Hiervan oordeelt prof. Aalders, dat deze woorden niet anders kunnen worden opgevat dan dat hier sprake is van niets minder dan „levensgemeenschap met God, die alleen door verzoening van zonden in Christus' bloed mogelijk is” (blz. 177). Of ook: „de persoonlijke verzoende gemeenschap met God door Christus” (blz. 192); een gemeenschap, welke zonder wedergeboorte niet bestaat (blz. 193). Tot de wezenlijke weldaden van dit genadeverbond behooren dan ook de zondenvergeving en de gemeenschap met God; waarbij dan nog komt het uitzicht op het eeuwige leven (blz. 178). „Het kenmerkende van het nieuwe verbond bestaat niet hierin, dat God een belofte geeft, die later door het geloof moet worden omhelsd; maar hierin dat God het inwendig werk zijner genade tot stand brengt in de harten der bondelingen”. Het „wezenskenmerk van het nieuwe verbond in onderscheiding van het oude is, dat het geloof zelf met al zijne vruchten als de weldaad van dat verbond geschonken wordt” (blz.

202). Deze citaten gelden ook voor het genadeverbond in de oude bedeeing, wijl immers het nieuwe verbond niet anders is dan de zuivere openbaring van het genadeverbond naar des schrijvers eigen uiteenzettingen”.)

Zijn dit niet letterlijk de overbekende termen, waarin sinds 1942 en sindsdien de synodale verbondswijsheden den volke wordt opgediend?

Maar: naast dit wezen van het verbond is er nu ook nog de verschijning daarvan.

„Ik meen — aldus dr Zuidema — geheel in den gedachtengang van prof. Aalders te zijn, wanneer ik tot die verschijningszijde reken de teekenen en zegelen van het genadeverbond, de besnijdenis b.v. vóór Christus' kruiswerk, den doop na Golgotha. Al wordt dit niet met evenzoveel woorden gezegd, het is eigenlijk vanzelfsprekend voor den schrijver, dat deze „uiterlijke teekenen en zegelen van het genadeverbond” tot de verschijning van het verbond gerekend worden”.

Zuidema aarzelt hier even, want prof. Aalders onderscheidt niet nauwkeurig.

Hij houdt twee geheel verschillende onderscheidingen niet goed uit elkaar.

Eenerzijds is er immers de onderscheiding tusschen de wezenlijke en de verschijningszijde van het VERBOND; en anderzijds is er de geheel andere onderscheiding tusschen de wezenlijke BONDELINGEN en de anderen die slechts aan de „verschijning” van het verbond deel hebben en er alleen zóó bijhooren.

Omdat prof. Aalders deze twee onderscheidingen door elkaar heen laat loopen wordt zijn betoog troebel.

Maar dr Zuidema gelooft, dat hij den Schrijver niet in de rede valt of een scheeve voorstelling invoert, wanneer hij de genoemde, nadere, preciesere, onderscheiding tot beter verstand hanteert: „Het wezen van het verbond, is het inwendige werk, dat God in de harten der bondelingen doet; het inwendige genadewerk. Wezenlijke bondelingen zijn zij, in wier harten God dit werk tot stand brengt. De verschijning van het verbond zijn de teekenen en zegelen van het verbond. Degenen, die enkel in de verschijning van het verbond bondelingen zijn, zijn zij, die wel het teeken en zegel des verbonds ontvingen en moesten ontvangen, maar die niet de inwendige genade des harten ontvingen.

Zoo zijn er dus tweeërlei bondelingen in de verschijningswereld: eenerzijds zij, die deel hebben aan het wezen des verbonds en (of: misschien niet) ook aan de teekenen des verbonds; anderzijds zij, die enkel aan de verschijning des verbonds deel hebben. De eersten zijn identiek met de wedergeborenen of uitverkorenen; de tweeden hebben noch aan wedergeboorte noch aan uitverkiezing deel”.

Tot hen die deel hebben aan deze „verschijning van het verbond” behooren niet alle gedoopten zonder meer — dat leeren de verdedigers van de volkskerk — maar alleen de kinderen van geloovige ouders. Die kinderen dus, welke krachtens hun geboorte uit zulke ouders, behóóren gedoopt te wezen. Deze, deze allen, mogen, naar Gods uitdrukkelijken wil, niet ongedoopt blijven. Zij vormen nu een groep „waarvoor zeer uitgesproken ordnantien Gods gegeven zijn. Het is de goopenbaarde wil van God, en maar niet enkel de willekeur van menschen, dat zij deel hebben aan de verschijningswereld van het verbond”. Maar — en dat mogen we niet vergeten — onder deze groep zijn er ook, die geen deel hebben aan de eigenlijke weldaden des verbonds.

1) Deze en volgende citaten uit het „Kerkblad enz.” van 23 Nov. 1939, 25e Jaarg. No. 47.

Degenen, die deel hebben aan de verschijning en aan het wezen van het verbond, of enkel aan het wezen des verbonds (ongedoopte uitverkorenen) zijn alleen degenen die in Christus Jezus uitverkoren zijn. Alleen dezen mogen in eigenlijken zin bondelingen worden genoemd. „Dit is in dit verband wel één van de markante ideeën van prof. Aalders die hij met klem en kracht verdedigt, en waaraan hij zeer gehecht is. „Er kan derhalve geen twijfel aan bestaan, of de deelgenooten van het genadeverbond zijn de uitverkorenen. Verbond en uitverkiezing zijn quantitatief identiek; het getal der bondelingen en der uitverkorenen is gelijk” (blz. 193).

Natuurlijk — dr Zuidema wees er al terloops op — brengt deze constructie consequenties met zich mee. Een eenmaal aanvaard principe drijft zijn aanhangers met de zweep van een onverbidde logica van consequentie tot consequentie steeds voort.

Zoo verging het prof. Aalders ook.

In overeenstemming met zijn aanvaarde onderscheiding tusschen wezen en verschijning van het verbond spreekt hij over verbondsverlating en verbondsafval in diër voege, dat er eigenlijk nimmer verbondsverlating of verbondsafval plaats vindt. Bondsbreuk is niet in eigenlijken zin mogelijk. Want het wezen des verbonds is onverbrekelijk: dat wil zeggen, niet alleen, dat het zonde is, ongeoorloofd, indien iemand het verbond breekt, dat het dus niet mag, maar nog sterker: het kan eigenlijk niet. Want uitverkorenen kunnen niet afvallen: er is een volharding der heiligen. En alleen uitverkorenen hebben aan het wezen van het verbond deel. In dit verband spreekt de schrijver zelfs van onechte bondelingen. Ik haal heel de betreffende passage hier aan: „Daarom moet onze waarschuwing tegen afval zoo heftig mogelijk klinken..... Dan moet er gesproken worden van bondsbreuk; want al is het waar, dat wie nimmer in het verbond is geweest, het verbond in werkelijkheid niet breken kan, nu God eenmaal in de uiterlijke verschijning van het verbond tot zulke onechte bondelingen gezegd heeft: Ik richt Mijn verbond op met u, om uw God te zijn, is de weigering om Hem als hun God te erkennen van hunne zijde toch inderdaad bondsbreuk te noemen.

En dan is er ook reden om te gewagen van verbondsvloek en van verbondswraak, in zooverre, dat God de bondsbreuk met een zwaarder oordeel straft. Ernstig, hoogst ernstig moeten de verbondskinderen worden vermaand om toch wel toe te zien dat zij dit oordeel niet over zich halen” (blz. 222).

In wezen is er dus geen verbondsbreuk en geen verbondsafval. Slechts verlaat iemand, die met zijn doop breekt, de verschijning van het verbond. Ja, van hem mag gezegd, dat hij „nimmer in het verbond is geweest”.

Voordat dr Zuidema deze constructie nu nader beschouwt, gaat hij eerst even in op de betekenis van en het verschil tusschen „verschijning” en „schijn”.

En prof. Aalders en diens geestverwanten in het stuk des verbonds ontvangen dan de volgende, niet bepaald malsche, les.

„Schijn heeft nimmer enig reëel verband met een ding, waar het den schijn van heeft. Schijn bedriegt alleen maar. Van den schijn verlost te worden, is een heilzame ervaring. Hoe eerder, hoe beter. Leven in een wereld van schijn is ellendig; des te ellendiger, wanneer men er niet het geringste besef van in zich omdraagt.

Verschijsing is geheel iets anders. De verschijning van iets is, op z'n minst genomen, de kenbare zijde van datgene, waarvan het een verschijning is. Het hangt er mede samen; het heeft deel aan de waarheid van het werkelijke en aan de werkelijkheid. Het kan er niet los van gemaakt.

De onderscheiding tusschen wezen en verschijning

is er niet eene tusschen waarheid en schijn, maar eene tusschen het onkenbare en het kenbare van de werkelijkheid. Beide hebben deel aan de waarheid, en aan de werkelijkheid. De verschijning houdt op te bestaan wanneer de werkelijkheid van datgene, waar het een verschijning van is, ophoudt te bestaan.

Nu oscilleert in deze studie van prof. Aalders diens verschijningsbegrip tusschen werkelijkheid en onwerkelijkheid, tusschen schijn en waarheid.

Men komt er niet precies achter, wat de hoogleeraar er mede bedoelt.

De eene keer geeft hij sterk den indruk, dat hij er meer dan schijn mee bedoelt; een andere keer laat hij het er mee samenvallen. Vast staat, dat de schrijver geen onderscheid maakt tusschen het wezen en de werkelijkheid van iets (gelukkig maar!). Maar daarmede annex is, dat het dan al spoedig „den schijn” heeft, dat de verschijning, welke hij radicaal onderscheidt van de werkelijkheid, niet anders dan schijn is, en dus — een andere conclusie is niet mogelijk — bedrog!

Maar deze conclusie trekt hij niet. Of slechts ten halve. Wel heeft in bovenvermeld citaat het woord verschijning alle kenmerken van het niet-werkelijke en niet-ware aan zich.

Ik meen, dat de schrijver niet in z'n volle diepte overwogen heeft, wat hij, toen hij het woord verschijning en het woord wezen invoerde daarmede precies bedoelde, noch, wat deze woorden precies beteken. Hij gebruikt het nu in tweeslachtigen zin. En dat is zeer te betreuren. Dat is een van de groote mankementen van dit werk. De schrijver zal zich hier duidelijk hebben uit te spreken; en wij mogen van hem verwachten, dat hij ons alsnog een nadere explicatie geeft van wat hij precies onder verschijning verstaat, en waarin hij dat van schijn afgrenst. Dank zij dezen schemerachtigen zin van het woord verschijning blijft zijn uiteenzetting in het vage, en kan hij twee kanten uit.

Wij komen met deze terminologie geen stap verder; ja, we rijden er volkomen mee in den mist. En daarom laat dit boek ons in den mist.

Op enkele punten niet. Niet, wanneer hij spreekt van onechte bondelingen. Onecht, d.i. niet-werkelijk, d.i. schijnbaar, d.i. in schijn. Hier is verschijning niets meer dan louter schijn. Schijnbare bondelingen.

Maar: verschijning van het verbond? Die is toch geen schijn? De doop is toch geen schijn?

Vergis ik me niet, dan zal opheldering verkregen worden, wanneer de schrijver helder gaat onderscheiden:

1. wezen van het verbond en verschijning van het verbond;
2. wezenlijke bondelingen en onechte bondelingen;
3. verschijning en schijn.

Nu dit niet het geval is, blijft dit boek op dit zeer integrale punt een duidelijke, voor geen tweërlief uitlegging vatbare beantwoording van de questies, die in geding gebracht worden, schuldig. En dat is zeer te betreuren. Vooral, omdat de schrijver juist vanuit deze burecht zijn polemieken met andere Gereformeerde broeders inzet.

Heb ik het goed, dan zal het wel de uiteindelijke bedoeling van den schrijver zijn, dat hij wel spreekt van de verschijning van het verbond (in de verbondsteeken) als iets zeer reëls, maar dat hij (hoewel hij het woord verschijning gebruikt) bedoelt te spreken van schijnbondelingen.

En, in dit geval, zal hij moeten aantoonen, waarom degenen, die enkel deel hebben aan de verschijning (zeer reële figuur) van het verbond, niet anders dan schijnbondelingen zijn. Tusschen verschijning en schijn ligt een afgrond, evenals en gelijk aan die tusschen waarheid en leugen, waarachtigheid en bedrog, werkelijkheid en illusie.

Wanneer wij onderscheiden tusschen de verschijning van iets en de zaak zelve, dan is dit een onderscheiding, welke op het gebied van het menselijk kennen plaats vindt. De zaak zelve wordt er niet anders van. Alleen wordt er maar mede aangeduid, dat de kennende mensch misschien niet heel de betreffende zaak kan kennen, en met het oog daarop wordt dan van de verschijning van die zaak gesproken: dat is datgene van die zaak, wat er aan kenbaar is. Zoo is b.v. het teken des verbonds, de heilige doop, iets, dat voor menschen kenbaar is: we zien dien doop toebediend, we hooren den dienaar der Sacramenten de woorden van den doop uitspreken, en dusdoende ontvangen we iets, waardoor God ons Zijn verbond des te beter te verstaan geeft en verzegelt, een verbondsteeken. Dit verbondsteeken behoort zelve even intens tot de werkelijkheid van het verbond als het andere wat tot het verbond behoort. Op dezelfde wijze, waarop — naar de eigen opvatting van prof. Aalders — de boom der kennis des goeds en des kwaads de openbaring was van het werkverbond en binnen dat werkverbond een eigen en zeer belangrijke plaats innam.

Wanneer men deze opvatting niet huldigt, dan zal men gedwongen zijn, de realiteit van de verschijningszijde van het verbond te ontkennen. Dan zijn de verbondsteeken enkel bedrieglijke schijn, waarvan we ten spoedigste bevrijd moeten worden.

En een derde is er niet.²⁾

C. V.

²⁾ De drie laatste alinea's werden geciteerd uit het „Kerkblad enz.” van 30 Nov. 1939, 25e Jaarg. No. 48.

UIT DE SCHRIFT

DE SCHELFZEE KEERT TERUG.

En ik zag als een glazen zee met vuur gemengd; en die de overwinning hadden van het beest, en van zijn beeld, en van zijn merkteeken, en van het getal zijns naams, welke stonden aan de glazen zee, hebbende de citers Gods.

Openb. 15 : 2.

Het gaat in hoofdstuk 15 en 16 over de oordeelen en gerichten over de antichristelijke wereld, waarmee de toorn Gods zal voleindigd worden. En de verzen 1—4 van hoofdstuk 15 zijn „proleptisch” gebruikt. Zij staan met hun overwinningslied voorop, hoewel zij logisch achteraan moesten komen. „Zij verplaatsten ons in den geest achter de gebeurtenissen, in hoofdstuk 16 aangekondigd en deelen mede, hoe de verlost en op terugzien, en God er voor loven zullen”. (Gredjanus).

Dus vóórdat de definitieve beslissing valt, krijgt Johannes het visioen te zien van de zangers aan de glazen zee, hebbende de citers Gods en zingende het lied van Mozes en van het Lam, als een loflied voor dien hooggedachten Heer, die hun tot hulp en heil geweest is. En dit visioen van Johannes is maar niet „toevallig”. Het bewijst wederom de groote eenheid van de werken Gods tot verlossing van Zijn volk. Het begin is reeds profetie van het einde. En het einde wijst terug naar het begin. Want deze glazen zee met vuur gemengd, herinnert direct aan de Schelfzee. De Schelfzee keert terug. En hier heeft immers op ontzaglijke wijze de heerlijkheid Gods geblonken: Hij kan en wil en zal in nood volkomen uitkomst geven? En hier heeft Israël toch geleerd, dat de verlossing is één werk van 's Heeren alvermogen: Gods rechterhand is hoog verheven; des Heeren sterke rechterhand doet door haar daan de wereld beven; houdt door haar kracht Gods volk in stand?

En toen Israël aan de overzijde was, toen hadden zij de overwinning van het Beest, en zijn beeld, en zijn merkteeken, en het getal zijns naams. Zij hebben die overwinning door een wonder van God, die Farao, het Beest, in de Schelfzee verpletterd heeft. Zij zijn nu vrij. Zij kunnen nu ademhalen. Het Beest heeft zijn macht verloren. Het is definitief beslist. Wij mogen dezen Farao een antichrist noemen, omdat de antichrist der laatste dagen is de volgroeiende Farao. Deze Farao werd in Egypte als een godenzoon vereerd. Hij was van goddelijke afkomst, zeide men. Hij zat op zijn troon als een god. Dat is het beest en zijn beeld. En omdat hij van goddelijke afkomst was, waren zijn onderdanen ook zijn slaven, zij behoorden hem toe naar lichaam en ziel. Dat is het beest en zijn merkteeken. En deze Farao, wijl van goddelijke origine, was ook een absoluut despot. Hij was zichzelf een wet. Dat is het beest en het getal zijns naams. En, in de macht van dezen Farao, wordt Israël geteekend als volkomen machteloos in de greep van een verscheurende wolf. Maar als zij aan de overzijde gekomen zijn hebben zij de overwinning van het Beest. Hoe is dat zoo gekomen? Hoe zijn zij dan de Schelfzee doorgelopen? Wel, door een wonder van den Heere. Mozes, de dienstknecht Gods, heeft hen door de Schelfzee geleid. Daar, waar geen weg was, en waar ook het vleesch geen weg ontdekken kon, daar heeft God een weg gebaan. Zij hebben de overwinning als een gave Gods, een gave van Zijn vrijmacht, een gave in Christus. Daarom zingen zij ook: De Heer was ons tot hulp en sterkte. Hij is ons lied, onze psalmgezing.

En nu ziet Johannes weer de „Schelfzee”, maar nu als een glazen zee met vuur gemengd. Daarmee wordt de situatie der kerk geteekend in de laatste dagen. Wat de Schelfzee was voor Israël, dat is de antichristelijke wereld voor de kerk. Het vleesch zal geen weg meer zien, zelfs geen schaduw van een weg, maar het eeuwige leven. Zij zij dan van voren en van achteren omringd, ja gansch omringd ter dood. Volkomen in de macht van het Beest, den volgroeienden Farao, die de kerk nu definitief denkt te verpletteren. Afgesneden van alle levensbronnen. Weerloos als schapen temidden van verscheurende wolven. En toch ziet Johannes hen „aan de overzijde”. Toch hebben zij de overwinning van het Beest, en zingen zij het lied van Mozes en van het Lam, het volgroeiende lied van hulp en heil hun aangebracht. Hoe zijn zij dan gekomen door de glazen zee met vuur gemengd. Hoe zijn zij dan „aan de overzijde” gekomen, voor eeuwig vrij, om in te gaan met lof, met lofzang in Gods heilig hof? Wel, gelijk Mozes Israël door de Schelfzee geleid heeft, zoo heeft Christus hen geleid door deze glazen zee met vuur gemengd. Hij heeft de heiligen doen volharden. Dat is het absolute wonder van de glazen zee met vuur gemengd. Zij zijn een weg gegaan, waar voor 't vleesch geen weg meer was. Zij hebben de overwinning van het Beest en zijn beeld. Zij hebben dus hun knieën niet gebogen voor den Antichrist, en hebben hem geen goddelijke eer bewezen. Zij hebben God de eer gegeven, en alleen voor Hem gekniel. Hoe was dat mogelijk, terwijl de gansche wereld hem als god vereerde? Dat was Christus, die hen deed volharden bij de goede belijdenis. Zoo groot was Zijn kracht, die in hen werkte. Zij hebben de overwinning van het Beest en zijn merkteeken. Zij hebben dus het slavenleven van den Antichrist niet gedragen, en zijn slavedienst niet vervuld, maar zichzelf beleiden als morgenzonen der Allerhoogsten, vrijgemaakt door het bloed des Lams, Zijn merk- en veldteeken dragende. Hoe kon dat gebeuren, terwijl de gansche aarde zijn slaven teeken droeg en zijn slavedienst volbracht? Dat was wederom Christus, die hen deed volharden. Het was Zijn kracht om het Beest in het aangezicht te weerstaan, geloovende, dat hun levensbronnen waren „aan de overzijde”. Zij hebben de overwinning van het Beest en het getal zijns naams. Dat is, zij zijn het Beest niet achterna gelopen in zijn geweldige machtsontplooiing, gefascineerd en verleid. Hoe kon dat geschieden, terwijl de gansche wereld verwonderd en verbaasd achter het Beest aanliep, verleid door zijn macht? Dat was wederom Christus, die de heiligen doet volharden. Daarom zijn zij Gode meer gehoorzaam geworden dan de menschen en zijn zij het Lam gevolgd, waar Het ook henenging.

De glazen zee met vuur gemengd, dat is de weg van de volharding der heiligen. De weg van het absolute wonder: God die de heiligen doet volharden. Neen, die Schelfzee was niet „toevallig”. De Heere heeft Israël die zee ingedreven, en Farao ook. En toen, naar menselijke berekening, nergens meer uitkomst was, toen hebben zij aan de overzijde de heerlijkheid Gods zien blinken in Zijn oordeel over Farao. Hij heeft des vijands kop verslagen. En dat in een weg van het volstreekte wonder: Zijn macht is groot, Zijn trouw zal nooit vergaan. En de Schelfzee blijft nu profetie te zijn. De kerk gaat de glazen zee met vuur gemengd in. God doet de Antichrist opkomen. En Hij doet de heiligen volharden. Hij voert ze „naar de overzijde”. Ja, opdat nu aan het einde van den weg alleen de heerlijkheid Gods schitteren zou, zooals zij nog nimmer in de wereld geblonken heeft, zoo majestueus en zoo heerlijk, dat er ook eeuwig het halleluja voor op gaat: De Heer was mij tot hulp en sterkte. Hij was mijn lied, mijn psalmgezing. Hij was het, Die mijn heil bewerkte, dies loof ik Hem mijn leven lang. Als het dan zoover is, dat er naar den mensch gesproken nergens uitkomst is, en de pas naar het eeuwige leven volkomen afgesneden lijkt, en de troon van den Antichrist tot aan de sterren reikt, dan zullen zij, die volhard hebben tot het einde, de heerlijkheid Gods zien, gelijk Israël haar zag aan de Schelfzee. De heerlijkheid Gods om de uittocht uit Egypte definitief te beslissen, en den weg naar het eeuwige leven definitief open te leggen. Zij zullen het oordeel aanschouwen over het Beest. Christus komt Zelf om des vijands kop te verslaan, dien haar'gen schedel te vellen. Dus zal de uittocht uit Egypte eindigen definitief met een lied van hulp en heil ons aangebracht. Het lied van Mozes en van het Lam. Daarom moest Israël de Schelfzee in en daarom komt de „Schelfzee” terug, opdat bij de definitieve beslissing alleen de heerlijkheid Gods blinken zou. Wij zullen d' eerkroon dragen, maar door Hem, door Hem alleen, om het eeuwige welbehagen. En dat wordt pas goed geleerd in de glazen zee met vuur gemengd.

Hebben wij nu verstaan, waarom de Schelfzee terugkomt? Omdat het ééne werk der verlossing eindigen zal met één lied, met één psalm, van Mozes en van het Lam: Zijn macht is groot, Zijn trouw zal nooit vergaan.

Wij gaan den weg van het absolute wonder: God, die de heiligen doet volharden. Die weg van het absolute wonder is voor het vleesch de afgrond. Maar wie volharden zal tot het einde, zal de heerlijkheid Gods zien. En hij zal hebben de overwinning van het Beest. En hij zal krijgen de citers Gods. En hij zal terugzien op dien eenen weg der verlossing, op die glazen zee met vuur gemengd. En hij zal dien eenen weg prijzen en de heerlijkheid Gods groot maken met al de heiligen.

Zalig is hij, die aan deze „zee” niet zal geërgerd worden.

Wij gaan de glazen zee met vuur gemengd in. Verlaat niet wat Uw hand begon; o Levensbron, wil bijstand zenden. Gij, die de heiligen doet volharden. Gij, die de alpha en de omega zijt. v. d. B.

KERKELIJK LEVEN

HOUDING TEN AANZIEN VAN OVERHEIDSMAATREGELEN.

De Heer A. N. G. Bruynis te Bodegraven zond aan de redactie van „De Reformatie” het volgende schrijven, dat we, hier en daar in schrijfwijze even gecorrigeerd, om zijn algemeene strekking hier opnemen.

„Hooggeachte Redactie, Zooals de hoofdredacteur onlangs in „De Reformatie” terecht opmerkte, begint de reformatie bij het hart des menschen, en werkt van daaruit door in alle levensverbanden, als in de kerk, in de school,

in den matig Reform doorge onderw dat de moet

Tot verwij stemm tie va wel ze genove Wij be Godsch het g schuld zeker ook us maatsw ik teve lederen wanne maatsw meer als nie aan de ambac tekort- daarve distrib te rek artikel uitters pen. V kelen verdien practis of bedr de boe leugen Dat op de mensc wanne geering Wan bied h men e men te ringsn is het de law regeli ons og Doch niet a de goe ons ge Daar gend a Is hier ten op dan is kringe en dom het be lederen de vra U d ruimte comme beantw

Ziet h aan hem king. G professoo zoo met echter op zij temm gedurig ren. Zelf alles ver waarheid handeld onwetend algemeen ambacht van dit scheiden volgens d drijfsleve papier te dien doem betering geven, ee al als de ling verbeer dan kwamen. In de nen niet grooter hun, deze werkgeve opdat de